

Til: Høyre
Venstre
Fremskrittspartiet
Kristelig folkeparti

Oslo 12. september 2013

Innspill til regjeringsforhandlingene fra IKT-Norge

Fremtiden vil preges og påvirkes av teknologisk utvikling. Dette muliggjør effektivisering, betydelig innsparing og bedre innbyggjerservice. Men det skaper også nye trusler knyttet til sikkerhet, overvåking og kommunikasjonssvikt mellom systemer. Derfor er digitalisering en kontinuerlig politisk prosess, ikke et engangsprosjekt.

Det handler om å skaffe Norge en robust infrastruktur som bærer for alle fremtidige tjenester, som i økende grad blir samfunnskritiske. Det handler om å skape en offentlig sektor som er effektiv, tilgjengelig, smidig og transparent for brukerne. Det handler om et helsevesen som setter pasienten og helsen til hver innbygger i sentrum. Og det handler om å skape et næringsliv som har konkurranseevne.

Med 60% høyere snittlønn i industrien i Norge enn i OECD-landene, er det viktigere enn noen gang at vi kan jobbe smartere og mer effektivt. IKT er Norges tredje største næring målt i omsetning. Det gjør den viktig som næring, men spesielt viktig fordi den bidrar til å gi konkurransekraft til privat næringsliv og effektivisering til offentlig sektor. Det er derfor viktig at den nye regjeringen utnytter at IKT nå er et tatt inn som et nasjonalt hovedsatsingsområde.

IKT-Norge gir med dette innspill til regjeringsforhandlingene 2013. Digitalisering blir svært viktig for å innfri valgløftene, sikre ny verdiskaping og gode norske velferdsordninger. Digitalisering gir den kursendring Norge nå skal ta. Da må dere som politikere trykke på de knappene som er katalysator for rask og effektiv endring. Dette handler ikke om teknologi, men om styring og midler for måloppnåelse.

Våre innspill er knyttet til følgende tema:

1. Styringsstruktur, organisering og gjennomføring
2. Fornyning av offentlig sektor
3. Næringspolitikk

4. Grunnleggende infrastruktur

Vi ønsker dere lykke til med forhandlingene, og vi bidrar gjerne med ytterligere informasjon og innspill om ønskelig. Vi ser frem til konstruktivt samarbeid i kommende periode for å fornye og effektivisere Norge ytterligere.

Ta gjerne kontakt med Per Morten Hoff, generalsekretær på 92022354/hoff@ikt-norge.no, eller Heidi Austlid, direktør myndighetskontakt på 90745210/heidi@ikt-norge.no.

Vennlig hilsen IKT-Norge

Per Morten Hoff/s/
generalsekretær

Heidi Austlid/s/
direktør myndighetskontakt

Styringsstrukturer og organisering

Styring av digitaliseringsarbeidet

Skal Norge frigjøre midler som skal brukes til f.eks. skattelette, eller styrking av helsevesenet er effektivisering av offentlig sektor helt nødvendig. Bankene har tatt denne omstillingen fordi de var tvunget til det, i forhold til egen lønnsomhet. Det er fullt mulig å gjennomføre samme prosess i offentlig sektor i løpet av en relativt kort periode med et innsparingspotensial på flere milliarder. Dette forutsetter solid styring.

I dag er offentlig forvaltning overbyråkratisert, og silostrukturen er vårt største hinder for gjennomføring og iverksetting av en effektiv forvaltning som evner å hente ut gevinstene raskt. Staten består av 18 departementer med 225 underliggende virksomheter og om lag 1.000 statlige distriktskontorer. I tillegg har vi 428 kommuner, 19 fylker og enda flere underliggende virksomheter på lokalt nivå. Er dette den mest hensiktsmessige måten å organisere de offentlige oppgavene på? Hvor mange vet egentlig forskjellen på Forbrukerrådet og Forbrukerombudet? Og er vi trygge på at det er god og effektiv arbeidsdeling mellom Mattilsynet, Nasjonalt institutt for ernæring og sjømatforskning og Sekretariat for vitenskapskomiteen for mattrygghet? Hva gjør Internasjonalt reindriftssenter som ikke Reindriftsforvaltningen gjør? Og hva er forskjellen på Nasjonalt folkehelseinstitutt, Norsk helsenett og Helsedirektoratet?

IKT-Norge mener at det bør ryddes i forvaltningsleddene på generell basis. I tillegg mener vi at det i denne sammenheng også må ses på styringsstrukturen for kommuner og fylkeskommuner. IKT-Norge har gjennomført flere kartlegginger, som blant annet viser at manglende felles styring av digitaliseringsarbeid på lokalt og statlig nivå gir unødvendig ressursbruk. IKT-Norges kommunekartlegging i 2012 viser at 8 av 10 kommuner ønsker statlig styring i digitaliseringsarbeidet. Det bør være et tydelig signal for å få til ønsket effektivisering. En felles digital plattform vil også kunne forbedre kommuneøkonomien betydelig. I dag bruker hvert enkelt kommunalt og statlig ledd store ressurser på å utvikle egne IKT-løsninger. Det er svært dårlig samfunnsøkonomi. IKT-Norge mener at IKT-direktoratet DIFI ikke har fungert optimalt, og at det er et problem at de ikke har ansvar for både stat og kommune. Isteden for å være en pådriver oppleves direktoratet som en forsinkende og byråkratiserende faktor for gjennomføringen av store offentlige IKT-prosjekter. Samtidig er dette et ledd uten styringsmakt, og også i konkurranse til andre statlige og lokale aktører.

I Danmark er digitaliseringsstyrelsen opprettet under Finansministeriet som nettopp knytter digitalisering til effektivisering og økonomi for både kommune og stat. IKT-Norge vil anbefale en tilsvarende struktur for å sikre koordinering, gjennomføring og effektivisering på statlig og lokalt nivå.

I Norge er det mer enn 600 offentlige datasenter. IKT-Norge mener at vi kan spare store ressurser på å samlokalisere offentlige datasenter. I snitt bruker hvert offentlig datasenter bare

25-30% av sin serverkapasitet. Miljøene er til dels små, noe som bidrar til at sikkerheten og kompetansen er relativt dårlig. Slår vi sammen de fire største offentlige datasentrene vil vi kunne spare strøm tilsvarende 50.000 husstander. 22 juli 2011 viste til det fulle at sikkerhetskopier av data må lagres andre fysiske steder enn primærdata. Det gir spennende muligheter for datalagring i distriktene, men fordrer selvsagt fiberforbindelse mellom lokasjonene.

IKT-Norge anbefaler:

- At nasjonal styring av digitaliseringspolitikken tillegges et departement med tverrgående beslutningsmyndighet og økonomisk handlingskraft for nasjonalt og lokalt nivå etter dansk modell.
- At digitalisering styres økonomisk på statlig og kommunalt nivå gjennom budsjetter.
- At det ryddes i strukturen for underliggende etater nasjonalt og lokalt for å tydeliggjøre ansvarsforhold og effektiviseringseffektene. Det er mange med ansvar for digitalisering, deriblant DIFI, DSØ, Altinn etc. I tillegg er det alt for mange offentlige aktører på sikkerhetsområdet som NSM, Norsis, DSB, Norcert etc. Pulverisering av ansvar er ikke lønnsomt.
- At ledere i offentlig sektor måles på gjennomføring og effektivisering av sektoren.
- Offentlige datasenter slås sammen for å spare penger bidra til bedre miljø og styrke sikkerheten.

Gjennomføringsenhet for infrastrukturprosjekter

Norge sliter med å få gjennomført store infrastrukturprosjekter. Vi bruker svært lang tid på planlegging og bygging av store prosjekter. Regjering og Storting må være villig til å ta et nytt grep for mye raskere å få ferdigstilt store prosjekter.

Nødnettet er for eksempel 4 år forsinket og prosjektet har allerede doblet kostnadsestimatet fra 3 til 6 milliarder kroner. Vi er redd at totale kostander vil ligge på 10 milliarder når nødnettet er ferdig utbygd. Norge har brukt 20 år på å planlegge kjøp av nye redningshelikopter. Intercity jernbaneutbyggingen vil med dagens organisering og bevilgninger ta 35 år å bygge ut. IKT for justissektoren er mange år forsinket og hindrer effektivitet.

Vi bruker for lang tid på planlegging og utbygging i Norge, sammenlignet med mange av våre naboland. Store utbygginger må organiseres særskilt og ikke integreres i drifts- og forvaltningsoppgaver som dagens etater har. Alle store infrastrukturprosjekter må ha klare målsettinger i form av samfunns mål, effektmål og resultatmål. En slik synliggjøring vil også gi større politisk forståelse hos landets velgere og vil kunne gi betydelig politisk effekt ved at man synliggjør gevinstrealisering og effektivitet. Bedre organisering vil meget raskt bli synlig.

IKT-Norge mener at store prosjekter må organiseres på en helt annen måte, og en egen Gjennomføringsenhet bør opprettes av den nye regjeringen. Denne enheten som må være forankret på høyeste politiske nivå, skal sørge for å skaffe midler, samt samordne og koordinere mot andre departement og offentlige etater. Tanken er ikke ny, for når man bygget Oslo Lufthavn (OSL) så organiserte man prosjektet på en slik måte og det var meget vellykket.

Utbyggingen av ny hovedflyplass og tilhørende veisystem, ble vedtatt i Stortinget oktober 1992, og OSL ble levert på tid og i henhold til budsjett seks år etter, i 1998.

Hvert enkelt prosjekt som pekes ut til å ligge under Gjennomføringsenheten bør ha en total tids- og kostnadsramme og klare økonomiske styringsmål. Videre en langsiktig finansieringsplan med full finansiering av hele investeringsrammen. Årlig trekkrettighet i Norges Bank, fra et eget opprettet Infrastrukturfond. Dette fondet er tilsvarende det "oljefondet" for infrastrukturprosjekter som Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig folkeparti ble enige om å opprette tidligere i år. Hvert prosjekt som tillegges denne enheten har et eget styre som ledes av en adm. dir. og enheten står ansvarlig for koordinering, reguleringsarbeid, grunnverv, prosjektering, bygging, testing. Prosjektgjennomføringen "settes bort" til kompetente og erfarne miljøer som rapporterer til et profesjonelt sammensatt prosjektstyre. Fagstatsråd sitter i styret. Alt ledes fra en egen enhet med basis i Finansdepartementet eller ved statsministerens kontor. Vi tror dette er et av de viktigste grepene regjeringen kan gjøre for å sikre og vise handlekraft og få store prosjekt gjennomført med ny handlekraft. Prosjektene skal ikke binde opp kostnader ut over selve prosjekttiden. Når prosjektet er levert oppløses prosjektorganisasjonen.

IKT-Norge anbefaler:

- At det opprettes en ny modell for store infrastrukturprosjekter - en egen Gjennomføringsenhet legges inn under finansdepartementet eller statsministerens kontor.
- At det opprettes en havarikommisjon for IKT-prosjekter slik at man kan lære av feil.

Effektivisering av offentlig sektor

Kommunal og statlig forvaltningsnivå

De store digitaliseringsgevinstene får vi først når volumet av offentlige tjenester er så stort at det gjør hverdagen vår enklere fordi vi kan betjene oss selv, samtidig som offentlig sektor kan frigjøre ressurser til de oppgavene som krever mennesker. Dette har de klart i andre land det er nærliggende å sammenligne seg med.

I Danmark er digitalisering et sentralt virkemiddel i regjeringens plan for å skape ny økonomisk vekst mot 2020 – og de har satt seg svært konkret mål gjennom et helhetlig program på tvers av sektorer for å klare det. Dette skal spare ressurser og det skal hjelpe innbyggere til å betjene seg selv i stedet for å oppsøke et offentlig kontor. Det gir innsparinger på 5 milliarder årlig for kommuner og stat, og bedre tjenester til innbyggerne.

Digitalisering vil gi bedre service til innbyggerne fordi de kan løse offentlige tjenester døgnet rundt og hvor som helst. Det har de i Danmark. Der er kommunen ansvarlig for å samle alle tjenester, statlige og kommunale, for hver enkelt innbygger.

I Norge står den kommunale selvråderetten sterkt, men det er ikke viktig at IKT-løsningene er like mange som det er antall kommuner. Lokale og nasjonale myndigheter har behov for samhandling på tvers, om løsninger som gjør det bedre for innbyggerne. Det er dårlig samfunnsøkonomi at hver enkelt kommune selv skal utvikle tjenester. Behovet for felles styring fikk IKT-Norge bekreftet gjennom vår kommunekartlegging 2012 om hindre for digitalisering (se kapittelet over).

I Danmark har de beregnet at:

- En manuell henvendelse koster 110 kr. å betjene, mens en digital koster 5 kr. Med 33 millioner henvendelser til danske kommuner gir det et innsparingspotensiale på 700 mill. DKK (kilde: KL/Danmark). Omsatt til norske forhold 550 mill. NOK
- Det antas at en mer effektiv IKT-bruk i kommunal sektor gir et gevinstpotensiale på 2 mrd. DKK (kilde: KL/Danmark). Omsatt til norske forhold 1,5 mrd. NOK.
- Om alle ansatte i offentlig sektor sparer en arbeidstime om dagen ved smartere teknologibruk gir det en produktivitetsfremgang på 2,9% og et innsparingspotensial på 9,5 mrd. DKK årlig (kilde: KMD/Danmark)

I Danmark benytter alle danske kommuner, hele statlig sektor samt over 20.000 virksomheter statlige felles løsninger basert på en digital postkasse. I tillegg har hver enkelt innbygger en "min side" hvor alle tjenester fra offentlig sektor er samlet. Danskene har også NemID, en sikker (eID) pålogging, som kan brukes både på offentlige og kommersielle tjenester.

IKT-Norge anbefaler:

- Stat og kommune bruker felles løsninger som eID, digital postkasse, og "Min side"
- Staten tar investeringskostnaden og tilbyr løsningene til kommunene
- Alle innbyggere skal ha en "Min side" - en personlig inngang til en samlet offentlig sektor med selvbetjeningsløsninger, muligheter for å sende, motta og oppbevare post, kommunikasjon med offentlig sektor etc
- Stat og kommune må i større grad benytte løsninger og produkter utviklet av kommersielle aktører fremfor å utvikle selv.
- Offentlige data, big data, benyttes for å gjøre saksbehandling mer effektiv.

Utdanning og digital kompetanse

Dagens barn og unge vokser opp i en digitalisert verden, og er storbrukere av digitale medier. Dette er en hverdag barnehagen og skolen ikke tar inn over seg, og som gjør at digitale skiller oppstår. Digitale ferdigheter er en av de fem grunnleggende ferdighetene elevene skal utvikle gjennom det trettenårige skoleløpet, på lik linje med at de kan lese, skrive, regne og ha muntlige ferdigheter. I praksis er derimot digitale ferdigheter valgfritt for skolene. Norge har i dag ikke en nasjonal forpliktende politikk på IKT og utdanning, noe som var under forrige borgerlige regjering.

Det norske samfunnet investerer hvert år store summer i IKT i skolen, men vi makter ikke å ta ut de gevinster IKT kan gi. I snitt bruker 85% av norske 7-klassinger data mindre enn 3 timer i

uken. Internasjonale undersøkelser som PISA og mange styringsdokumenter fra de siste årene understreker de utfordringene vi har med å kunne tilby elever en relevant, motiverende og utfordrende undervisning. Frafallet i videregående opplæring er stort, og det er store utfordringer knyttet til realfag og lesing.

Det er ikke bare antall maskiner som avgjør om elevene får gode digitale ferdigheter eller ikke. Det er selvsagt bruken som er den viktige, og ser vi inn i norske klasserom er bruk, tilgang, kompetanse, forståelse og prioritering av dette feltet svært ulikt. Det finnes mange gode enkeltinitiativ, men ingen nasjonal og systematisk satsing. Dette bekymrer, og det synes å være for stor aksept for at digitale verktøy velges bort eller at lærere ikke har nødvendig digital kompetanse til å skape en variert opplæring for elevene.

I Danmark har regjeringen bevilget 500 millioner kroner og kommunene opp mot 1 milliard for å skreddersy løsninger for fremtidens skole. Der har de også opprettet et sentralt "fond" der skoler som kjøper digitale læremidler får tilbakebetalt 50% av sin investering. I Sverige har en rekke kommuner nå en stor satsing for å sikre 1-1 situasjon for elever i hele grunnopplæringen, parallelt med systematisk etter- og videreutdanning.

IKT-Norge anbefaler:

- Digital kompetanse må være obligatorisk på lik linje med lesing, regning, skriving, og det må utvikles nasjonale kartlegginger av elevenes digitale ferdigheter.
- Alle skoler må tilby tilstrekkelig utstyr, gjerne som nettbrett, og høyhastighets trådløst nett på alle skoler og i barnehager.
- Alle elever må få én elektronisk ID som brukes i utdanningen
- Det etableres en markeds plass for digitale læremidler, og moms må likestilles med skolebøker.
- Det etableres obligatorisk etter- og videreutdanningstilbud for lærere og sikres at lærerutdanningen gir alle nyutdannede digital kompetanse til å bruke ikt pedagogisk i læringsarbeidet.
- Det innføres et "rektorløft" med tydelige målkrav til digital ledelse for skoleledere og skoleeiere.
- Det åpnes for private videregående skoler med spesialisering innen realfag, teknologi og innovasjon.
- Koding innføres som valgfag.

Helse- og omsorgssektoren

Helsesektoren har tradisjonelt ligget etter på innføring av ny teknologi. De siste årene har vi sett en større nasjonal satsing på gode teknologiprojekter, som samhandlingsreformen, e-resept, helseportal og større fokus på velferdsteknologi. Likevel er det mye arbeid som gjenstår.

Lover er nå i ferd med å endres på en måte som i mye større grad gjør det mulig å integrere helsesektoren teknologisk. Men det betyr endringer både for leger, sykepleiere, andre helsearbeidere og ikke minst vi som brukere av norsk helsevesen.

Integrerte IT-systemer

I neste fireårsperiode må det etableres et regime som vil stille sterke krav til leverandører, og ikke minst, leverandører må i mye større grad vise at de kan samhandle seg i mellom. Det fordrer også at myndighetene legger opp til en annen type anbudsregime for IKT i helsevesenet. (Se mer info om dette under offentlige anbud)

Den medvirkende pasient

I løpet av de neste 4 årene vil vi stadig oftere oppleve at pasienter og pårørende vil være de med mest kunnskap om egen helse og lidelse. Pasienter vil gradvis være i stand til å delta aktivt i egen behandling. Det vil si å kunne evaluere, analysere og ikke minst kritisere sin egen behandling med tyngde. Hvordan stiller norsk helsevesen seg til denne generasjonen pasienter?

Individuell medisinering

I dag vet vi at altfor mange dødsfall skyldes feilmedisinering. De neste 4 årene vil gi oss verktøy som gjør at vi kan kvitte oss med både gjennomsnittspasienten og gjennomsnittsmedisineringen. Hvert enkelt individ vil ha en bedre mulighet til å få den individuelle behandlingen de skal ha når vi kan linke genprofiler med medisineringen. Her er det etiske utfordringer som må løses, men utviklingen går den veien. Familiehistorikken til pasienten vil i større grad reflektere hvilken behandling pasienten får. Dette kan være etiske vanskelige beslutninger både for pasient og familie.

Velferdsteknologi

Eldreomsorgen i Norge både kan og må effektiviseres - både fordi antall eldre øker og for å øke livskvaliteten til de som trenger omsorg. IKT-løsninger som digitale blodprøvetakere, sensorer, videokommunikasjon og varslingssystemer kan gjøre det mulig for langt flere eldre å bli boende hjemme. Det sparer store beløp for samfunnet, men mest av alt skaper det en bedre alderdom for de mange eldre som dermed kan bli boende hjemme. En sykehjemsplass koster årlig omtrent 800 000 NOK. Installasjon av omsorgsteknologiløsninger kombinert med hjemmehjelp/hjemmesykepleie koster om lag 200 000 NOK. Det er i dag i overkant av 41 000 eldre i heltidsplasser på institusjon. Dersom 10% av disse blir boende hjemme med kombinert omsorgsteknologi og hjemmehjelp vil den årlige besparelsen være 2,4 milliarder NOK.

IKT-Norge anbefaler:

- 500 millioner i året over 4 år øremerkes anskaffelse og implementering av velferdsteknologi i norske kommuner. Dette vil også gi løft til potensielle nye eksportbedrifter. Dette vil gi over 100 000 brukere tilgang til teknologi som dramatisk øker deres livskvalitet, som fallsensorer, døråpnere, GPS overvåking, tilgang til trygghetsalarmer, fuktsensor osv. Eldre vil kunne få en bedre alderdom hjemme, samtidig som det offentlige vil kunne spare betydelige midler på at færre eldre trenger sykehjemsplass.
- Tilgang til egne journaler prioriteres. Dette bør gjøres via eksisterende løsninger.

Tilgang til egne journaler kan gjennomføres uavhengig av kjernejournal og tilgang på tvers. Alle bør ha tilgang på sine journaler elektronisk i løpet av 2014.

- Styrking av elektroniske omsorgstjenester som sikrer at eldre kan bo lenger hjemme.
- Elektronisk overføring av røntgenbilder må innføres, noe som vil sikre rask og presis behandling.

Næringspolitikk

Det overordnede målet med næringspolitikken er å sikre mest mulig verdiskaping i Norge. I tillegg bør næringspolitikken virke positiv på andre nasjonale mål, som sysselsetting, bosetting i distriktene og reduksjon i utslipp av klimagasser. IKT spiller en nøkkelrolle for at det skal legges til rette for lønnsom næringsutvikling i hele landet. Det er derfor viktig at investeringer går til de næringene som idag har høyest avkastningspotensial.

Begrepet "konkurransetsatt industri" har hittil vært brukt for å beskrive tradisjonell eksportindustri, og definerer et skille mellom denne delen av næringslivet og annen næringsvirksomhet. Dette er et svært kunstig skille og gir et feilaktig bilde av konkurransevilkårene og markedssituasjonen til andre næringer, blant annet IKT-næringen. Alle IKT-bedrifter befinner seg fra dag én i et konkurranseutsatt globalt marked.

Subsidier til selektive næringer har en stor kostnad for resten av næringslivet. Det er andre næringer som må betale regningen for støtteordningene, og det bidrar til kunstig lønnsomhet og lønnsevne hos bedrifter som ikke er lønnsomme på egne ben.

Regjeringen bør likebehandle den historisk definerte kraftkrevende industrien med moderne grønn industri som er like kraftkrevende, som for eksempel datasentre. Norge kan ta en verdensledende posisjon når det gjelder grønne datasenter. Vi har ren strøm, et svært gunstig klima, tilgang på mye kraft, gunstige kraftpriser og mange tilgjengelige lokasjoner. Sky-teknologi muliggjør at datasentre kan lokaliseres hvor som helst i landet. IKT-Norge er opptatt av like muligheter for industrien. Når det nå innføres en såkalt kompensasjonsordning for CO₂-kostnader for kraftkrevende industri ved kjøp av strøm, er vi av den formening at dette også må gjelde den nye grønne kraftkrevende industrien.

Arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven er i dag foreldet og bør mykes opp. Loven er ikke tilpasset dagens arbeidsliv. I kunnskapsbedrifter er fleksibilitet et nøkkelord for et godt arbeidsmiljø. Aller først bør man myke opp unntaksbestemmelsene som går på ledende stilling og særlig uavhengig stilling. Er det bare de som har direktørstillinger som skal ha rett til å jobbe fleksibelt? LO svarer at det ikke er noe problem å søke om dispensasjon fra loven. Men kunnskapsbedriftene har ingen å søke om dispensasjon. Mindre enn 5% av arbeidstakerne i IKT-bedrifter er organisert. Det blir helt feil at det kun er i bedrifter hvor arbeidsgiver og arbeidstaker er organisert at det kan søkes om dispensasjon. Slik loven er utformet i dag gir dette LO alt for stor makt. Maktforholdene i arbeidslivet har endret seg dramatisk. I dag ligger makten hos arbeidstakeren og ikke

arbeidsgiveren. Meningsløs detaljregulering som for eksempel at kveldsarbeid etter kl. 21.00 og arbeid på søndager er forbudt i henhold til loven, må mykes opp. Dersom småbarnsforeldre som går fra jobb klokken 15.00 for å hente barn på SFO, ønsker å tilbringe ettermiddag og kveld sammen med barn, og trenger å svare på en mail klokken 21.05, så må det være mulig i dagens samfunn. Rammene for gjennomsnittsberegning av arbeidstid må utvides slik at daglig arbeidstid kan variere i større grad enn hva som er tilfelle i dag. Det er totalbelastningen som må reguleres.

Medeierskap og opsjoner

For gründerbedrifter som har svært liten lønnsevne er opsjoner/medeierskap et meget viktig incitament for å holde på kompetansen i bedriften. I dag er det svært ulønnsomt å ha opsjoner fordi man skatter ut i fra en tenkt verdi i det man erverver opsjonen. Innslagspunktet for skatt bør flyttes fra tidspunkt for ervervelse til tidspunkt for salg. IKT-Norge har utviklet en egen provenynøytral modell for dette. Se vedlegg.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge virker ikke som det instrumentet det var tiltenkt for å bidra til innovasjon og nyskaping i Norge, og det må skje en gjennomgripende endring av hele organisasjonen. Dette gjelder både mandat, arbeidsmetodikk og ikke minst styresammensetning. Fremfor at Innovasjon Norges saksbehandlere skal sitte å vurdere om en konkret ide er god eller dårlig og fortjener støtte eller ikke, bør midler kanaliseres til innovasjonsmiljøer og inkubatorer som virkelig har kunnskap om de ulike fagområder og følger bedriftene og menneskene tett.

Innovasjon Norge må gjerne ha en distriktsprofil, men skillet er i dag kunstig særlig fordi veldig mye av innovasjonen skjer i våre universitetsbyer. Vi mener den nye regjeringen må legge til rette for at Innovasjon Norge kan støtte slike miljøer slik at de igjen kan forvalte mindre summer til investering og støtte i selskaper som har det potensiale som skal til. Kompetansen sitter ofte der og ikke hos saksbehandlerne på kontorene til Innovasjon Norge. Det har i de siste årene vokst frem flere miljøer i de store byene hvor entreprenører lager fellesskap og miljøer som yngler frem morgendagens entreprenører. Felles for alle er at de har "hands on"-erfaring og tilbyr støtte og muligheter hver dag. Dette gir bedriftene større odds for faktisk å lykkes.

Såkorfond

Det er flest nyetableringer innen IKT i Oslo-regionen. De siste årene har vi sett flere selskaper etableres enn noen gang. Mange kommer ut av ulike typer inkubatorer og gründerfelleskap. De siste årene har kapitaltilgangen for såkorn vært fraværende noe som har gitt vanskelige vilkår for de mange selskapene som har stort potensial i et internasjonalt marked. Det er derfor av stor betydning at vi får lagt et såkorfond innen IKT i første runde av opprettelsen av nye fond.

FoU

IKT-næringen er en FoU-intensiv næring, med stort fokus på og få frem nye løsninger. Dette viser seg spesielt innen Skattefunn, der IKT-næringen mottar opp mot halvparten av de godkjente prosjektene. Likevel er det svært få av de mindre og mest innovative norske IKT-

bedriftene som er med i programmer i regi av Forskningsrådet. Hovedårsaken til dette er at man opplever at kompetansen innen fagområdene ikke ligger hos FoU-institusjonene, men hos bedriftene. I tillegg er finanseringen ofte 90/10 fordel for FoU-institusjonene, noe som gjør det svært lite attraktivt for bedrifter. I tillegg har vi en utfordring at det er liten utskiftning av deltakere på bedriftssiden i Forskningsrådets programmer noe som går på bekostning av innovasjon. Sist men ikke minst er det også en stor utfordring at det skorter på IKT-kompetanse blant panelene som avgjør tildelingene. Spesielt gjelder dette tildelinger i programmer som er IKT-basert. Bakgrunnen er at IKT ikke er sett på som en egen sektor med egen ekspertise noe som er helt vesentlig for å få frem gode IKT-prosjekter i andre næringer som f.eks.: helsesektoren, miljø og smarte byer, og digitalisering av offentlig sektor.

IKT-Norge er opptatt av forskningsformidling og at offentlig finansiert forskning skal spres. Vi mener det er en betydelig svakhet at det i dag ikke finnes øremerkede midler til forskningsformidling. Universitetene er pålagt å spre sine resultater, men mye offentlig forskning går igjennom institutter og andre kanaler og her sviktes det kraftig. Instituttene er for mye opptatt av å sikre seg nye midler når et prosjekt går mot slutten og da skjer det dessverre svært ofte at formidling og spredning av resultatene blir en salderingspost.

Avskrivning av FoU

Finansdepartementet har instruert Skatteetaten til å endre praksis vedrørende regelverk for avskrivning og aktivering av FoU-kostnader til norske programvarebedrifter. Kostnader til videreutvikling kan nå fradragsføres som vedlikehold i stedet for å bli aktivert som påkostning. Det er driftsmidlets økonomiske levetid for utvikler som avgjør eventuell aktiveringsplikt og avskrivningsperiode, og at levetiden til en programvare ansees som begrenset. Hvilket gir grunnlag for avskrivning. Skatteetaten har laget sin egen tolkning og Finansdepartementet har gitt melding at tolkningen er uriktig og må reverseres. Det er viktig at vi får nedfelt dette i forskrift for å sikre utviklingen av norsk programvarenering og andre FoU-intensive næringer.

Offentlige anskaffelser

Det offentlige har i dag ikke oversikt over hvor mye de bruker på IKT-investeringer. Skal man måle hva man får igjen må man også kartlegge innsatsfaktorene. Offentlig sektor er Norges desidert største innkjøper. IKT-Norge er opptatt av å sikre gode offentlige prosjekter. Vi mener at det fordrer et nytt tankesett når det gjelder anbudsregimet. Vi ønsker å vri anbudene mer inn mot en innovativ og dialogbasert prosess. I dag lages en detaljert kravspekk og pris er ofte eneste avgjørende kriterium for valg av løsning og leverandør. Dette hindrer nytenkning og det hinder det offentlige å få de beste prosjektene. I mange land har man gått bort i fra dette og beskriver istedenfor et problem som skal løses. Anbudet går da ut på hvem som kan løse problemet best til hvilken pris. Dette sikrer innovasjon og nytenkning og erfaringene fra Sverige har vært at prisen på løsningene har gått ned. IKT-aktørene besitter ofte langt bedre kompetanse enn innkjøpere i offentlig sektor og kan i tillegg spille på hva som er gjort i lignende prosjekter i privat sektor og i utlandet.

Videre er vi svært opptatt av at urimelige offentlige kontrakter må opphøre. Vi peker da konkret på Statens Standardavtaler (SSA). I forskrift om offentlige anskaffelser § 3.11.1 heter det at

offentlige avtaler skal være balanserte og fremforhandlede. I Norge har vi hverken balanserte eller fremforhandlede avtaler. Det er DIFI som forvalter SSA i Norge. IKT-Norge har en dialog vedrørende endringer i avtaleverket, men dette ser ut til å gå svært sent. Vi har til løpende vurdering å bringe saken inn for ESA. Offentlig sektor skal selvsagt i kraft av sin størrelse stille tøffe krav, men ikke direkte urimelige krav, slik tilfellet er i dag. Det ubalanserte regelverket medfører at offentlig sektor i mange tilfeller ikke får jobbe med de beste aktørene. Vi har ved mange store offentlige anbud sett at svært dyktige og konkurransekraftige aktører trekker seg fra anbudet pga. avtaleverket som legges til grunn.

Digitalt innhold og viderebruk av offentlige data

Offentlige data er den største kilden til informasjon i Europa, og som kilde til verdiskaping er verdien av dataene svært høy. En studie utarbeidet av EU kommisjonen i 2011 om den økonomiske effekten av offentlige data (Vickery studien) konkluderer med at den direkte og indirekte økonomiske verdien ligger på ca 140 milliarder i EU området. Økt tilgang til og bruk av offentlige data genererer nye bedrifter og arbeidsplasser og gir innbyggere flere og bedre tjenester.

Den største utfordringen knyttes til (manglende) tilgang til data fra Kartverket. Mens noen offentlige etater går foran og innfører "åpen data"-policy, som eksempelvis Metrologisk Institutt, tviholder Kartverket på gamle tilgangs- og forretningsmodeller. Det er til stor frustrasjon for alle offentlige og private aktører som ønsker både å ta i bruk og lage gode digitale tjenester basert blant annet på geografiske data.

Endringer i EUs PSI direktiv ble godkjent i april 2013. Der slås det blant annet fast at offentlige etater skal tilgjengeliggjøre data gratis, eller til marginal kost som kun skal dekke reproduksjon og distribusjon av dataene. Dermed faller muligheten for å ta ytterligere betalt for geodata bort.

IKT-Norge mener at Norge må lovfeste offentlige databehandlers plikt til å tilgjengeliggjøre data, og vedta endringer i offentlighetsloven som i dag gir Kartverket hjemmel til å ta betalt for data. Land over hele Europa, inkludert våre naboland Danmark og Finland, har allerede åpnet tilgangen til data fra sine respektive kartverk, og andre land ventes å følge etter i raskt tempo. Kartverket sitter på store mengder data som i praksis ikke er tilgjengelig for andre fordi de avtalemessig og økonomisk gjøres utilgjengelig for andre.

IKT-Norge anbefaler:

- Utvid begrepet "konkurranseutsatt industri" til å gjelde alle næringer som produserer til andre markeder enn det norske, eller som har utenlandske konkurrenter som leverer til det norske markedet.
- Utvid begrepet "kraftkrevende industri" til å gjelde også moderne industri som datasentre.
- Det må legges til rette for at Norge kan bli en internasjonal aktør når det gjelder grønne datasentre for å skape ny vekst og verdiskaping i distriktene.
- Den nye grønne kraftkrevende industrien må likebehandles med annen kraftkrevende

industri.

- Arbeidsmiljøloven må mykes opp. Loven er i dag helt i utakt med samfunnsutviklingen og gir LO alt for stor makt over norsk arbeidsliv.
- Skattetidspunktet for opsjoner må flyttes fra ervervelse til realisering.
- Formueskatten må trappes ned over en periode på fire år.
- Innovasjon Norge settes under lupen og mandatet endres til å bli et verktøy for innovasjon
- Innovasjon Norge instrueres til å lage en ordning der eksterne entreprenørskapsmiljøer kan investere og drifte sin virksomhet for økt entreprenørskap. Hvert miljø, avhengig av størrelse, bør kunne motta en sum i størrelsesorden 2-5 millioner.
- Minst ett såkornfond for IKT opprettes i Oslo-regionen hvor bedriftene faktisk er.
- Skattefunn styrkes ytterligere.
- Fordelingsnøkkelen i FoU-prosjekter i regi av NFR må endres til fordel bedriftene.
- Legge til rette for at SMB-bedrifter faktisk kan delta.
- Avklare forskrift for avskrivingsregler for FoU knyttet til utvikling av programvare.
- Offentlige anbud må bli mer løsningsorientert og innovative
- Statens Standardavtaler må revideres slik at de blir i tråd med intensjonen i forskrift om offentlige innkjøp § 3.11.1 dvs at de skal være balanserte og fremforhandlede.
- Legg til rette for verdiskaping og tjenesteutvikling basert på data fra det offentlige. Offentlig informasjon skal behandles som data, som skal kunne struktureres, tagges, deles, kombineres med annen data og presenteres i helt nye formater og i nye løsninger.
 - Det offentlige skal ikke hevde immaterielle rettigheter til data for å hindre lovlig videre bruk av data.
 - Kartverket, som besitter samfunnets mest verdifulle data, må få fjernet sitt inntjeningskrav og åpnes slik at samfunnet får gratis tilgang til rådata derfra.
- Skattefradrag for foretningensengler
 - Private investorer bør få opptil 50 prosent skattelette for hele investeringsbeløpet i nyere selskaper. Det kan investeres opp til 1 million årlig. Dette vil føre til en bedre og smidigere kapitalflyt til våre beste oppstartsvirksomheter.

Grunnleggende infrastruktur

Bredbånd

I Norge har fokus i bredbåndpolitikken vært dekning til alle. Det har vært en fornuftig politikk, men vi står nå ved et paradigmeskifte. Skal vi ta mål av oss å være en moderne og ledende kunnskapsnasjon må bredbåndsinfrastrukturen være basert på høyhastighetsbredbånd. Vi ser allerede nå konturene av digitale klasseskiller, mellom de som har tilgang på høyhastighetsbredbånd og de som ikke har. Distriktene er så langt taperen når det gjelder tilgang på bredbånd med høy hastighet.

Neste steg nå er å øke båndbredden slik at hele Norge får et raskt sikkert og effektivt bredbånd. Datatrafikken øker eksplodivt og nye samfunnskritiske tjenester krever bredbånd. Markedet har vist stor vilje til å bygge ut bredbånd, og det må nå først og fremst sikres at markedet fungerer ved at hindre for høyhastighets bredbånd fjernes. Veidirektoratet kan ikke styre norsk bredbåndspolitikken slik tilfellet synes å være i dag.

For utbyggere av fiber utgjør kostand til graving mellom 80-90% av kostnadene. Bransjen har i mer enn 4 år ventet på forskrift om fremføring av bredbånd i veigrunn. I dag varierer krav om gravedybde fra 10 cm til 120 cm. SINTEF la nylig frem forslag til retningslinjer, men ser da utelukkende på riksveier. Paradoksalt nok er det ikke her problemet ligger når det gjelder graving. Det skyldes at riksveier har bred veiskulder og i hovedsak går i områder av landet hvor det er lite bebyggelse og små eller ingen problemer med å grave. Problemet er i og langs kommunale veier, og det er oppsiktsvekkende dersom de ikke blir berørt av retningslinjene i henhold til veilovens §32. Vi risikerer å få store digitale skillelinjer mellom kommuner som legger til rette for enkel fremføring og kommuner som setter krav til helt urimelig gravedybde. Dette må besluttes på sentralt nivå og ikke være opp til hver enkelt kommune. Det må være ens regler for hele landet.

Vi kan illustrere dette i et eksempel: Strekningen Alta – Tana bru ble bygget ut med statlige midler:

- Trasé: Ca. 530 kilometer gravedybde 30-40cm
- Kost per meter: Ca. 110 kr
- Byggekost: Ca. 60 mill. kr

Dersom man hadde lagt et krav om 70 cm gravedybde til grunn slik mange kommuner gjør og slik Veidirektoratet har ønsket ville vi fått følgende regnestykke:

- Trasé: Ca. 530 kilometer
- Kost per meter: Ca. 1800 kr
- Byggekost: Ca. 940 mill. kr

Det vil si en ekstrakostnad for det offentlige på 880 millioner kroner. Dersom ikke det offentlige legger til rette for at markedet skal bygge ut vil regningen havne hos det offentlige. Bredbånd er i dag samfunnskritisk infrastruktur.

Sverige har satt en målsetting om 100Mbit/s til 90% av husstander og bedrifter innen 2020, og 40% innen 2015. Danmark har satt mål om 100 Mbit/s til alle husstander og bedrifter innen 2020. Finland har satt lovmessig krav om 100Mbit/s maks 2 km fra alle husstander innen 2015. I tillegg har EU satt seg nye og målbare mål på hastighet og utbredelse. Norge har ikke satt noe konkret bredbåndsmål. Norge vil tape i konkurransen om vi ikke følger opp disse målene.

Høyhastighets bredbånd til hele landet er viktig for å sikre Norges konkurransekraft og en holdbar vekst, og bredbånd av høy kvalitet er viktig for å sikre fornying av offentlig sektor og tilgjengelighet til offentlige tjenester.

80% av bredbåndstrafikken til utlandet går i dag gjennom Sverige. Dette er uheldig i kraft av Sveriges FRA-lov, som tillater overvåkning dersom svenske interesser står på spill. Norge bør

styrke sin kommunikasjon med utlandet ved at det legges en egen fiberkabel til kontinentet. Dette bør koordineres med oljeinstallasjoner eller legging av kraftledninger for å minimere kostnadene. Videre åpner det seg spennende muligheter mot Asia, dersom fiberkabel fra Tokyo til London blir realisert. Denne kablet er tenkt tatt i land på kysten av Finnmark.

IKT-Norge anbefaler:

- Veglovens § 32 om graving i og langs offentlig vei må ferdigstilles snarest og legge til rette for fremføring av bredbånd, ikke hindre fremføring. Det må være like regler over hele landet og forskriften må også gjelde kommunale veier. Gravekostnader utgjør i dag mellom 70-90 % av kostnadene. Krav om gravedybde for fiberkabel bør være maks 40cm. Dette arbeidet som har ligget i Samferdselsdepartementet i snart 5 år må landes omgående slik at markedet kan bygge ut. Da slipper det offentlige regningen.
- Skatt på teleinstallasjoner må fjernes for å stimulere til utbygging.
- Aktører bør sikres adgang til felles infrastruktur som master for mobilt bredbånd. Dette er i dag et stort problem til tross for at mastene står der.
- Det må settes et konkret mål for hastighet på bredbånd på linje med våre naboland
- Norge må styrke bredbåndsforbindelsen mot kontinentet med egen kontrollert infrastruktur.

Nødnett

IKT-Norge har vært meget skeptisk til teknologivalg og organisering av utbyggingen av Nødnett. Å bygge et "singel purpose nett" i dag er svært dyrt, svært risikabelt og svært sårbart. Siste dagers hendelser hvor også Nødnett for tog, GSM-R, gikk ned og lammet all togtrafikk i landet viser dette veldig tydelig. Det er imidlertid for sent å stoppe Nødnett nå. Til det er det brukt alt for mange milliarder. Videre utbyggingen kan imidlertid gjøres langt billigere og nettet kan bli vesentlig mer robust ved at man bruker infrastruktur fra de kommersielle mobilnettene i tillegg til Tetra-teknologien. Da vil man også kunne få dekning i områder av landet hvor Nødnett per i dag ikke har planlagt å ha dekning. Man vil få datakapasitet som dagens system ikke har og man vil få 4-5 nett å spille på om et skulle gå ned. Organiseringen av utbyggingen av Nødnett har vært svært dårlig. Det blir helt feil at de som har stått for teknologivalg også skal stå for selve utbyggingen. Direktoratet for Nødnett (DNK) bør etter vår mening legges ned og prosjektet legges inn under Politidirektoratet, mens selve utbyggingen settes ut til en profesjonell aktør. Kontrollkomiteen bør granske om Stortinget har blitt ført bak lyset når det gjelder den informasjon som har blitt gitt til Stortinget om Nødnett. Prosjektet har blitt noe helt annet enn det Stortinget vedtok midler til.

IKT-Norge anbefaler:

- At DNK blir underlagt Politidirektoratet.
- Det må opprettes samarbeid med kommersielle teleoperatører for å sikre datakraft, bedre dekning og raskere utbygging av Nødnett.
- Kontrollkomiteen bør granske Nødnett, som har kommet ut av kontroll i forhold til hva som ble lovet og i forhold til tid og kostnad.

DAB

Salget av DAB-radioer går tregt og Norge er fortsatt eneste land i verden som har vedtatt stengning av FM-nettet. Sverige har antydning mulig slukking i 2022. Regjeringen bør signalisere at FM-nettet i Norge skal driftes og leve til minimum 2020. Da har man fått avklart DABs posisjon i Europa. Norge kan komme i en posisjon hvor vi er eneste land uten et aktivt FM-nett. Slukkes nettet i 2017 er det ingen vei tilbake. Det er fortsatt høyst uklart om DAB er fremtidens radionett. Å tvinge forbrukerne til å erstatte 25 millioner FM-radioer til fordel for en teknologi som kanskje får bare noen få års levetid, og kun kan brukes i lille Norge er meget dårlig miljøpolitikk og man velter en kostnad på flere milliarder kroner over på forbrukerne. Byggingen av DAB må gjerne fortsette, men det må signaliseres at FM ikke kan slås av med tvang så tidlig som i 2017. Det må også bemerkes at Stortingsmeldingen om Digitalradio påpeker at Norge må synkronisere slukking med våre naboland. Dette må følges opp. Norge har valgt en helt særegen definisjon på digitalradio som ikke harmoniserer med noe annet land. Vi har definert lytting på digitale medier generelt. Men at man hører nettradio på sin PC, eller lytter til sin iPod er slettes ikke det samme som lytting på DAB-radio. Grunnlaget for å beslutte slukking av FM i Norge er derfor helt feil.

IKT-Norge anbefaler:

- At slukking av FM utsettes til 2020 for å kunne se an den teknologiske utviklingen i resten av Europa
- Kostnaden ved utbyggingen av DAB må synliggjøres i NRKs regnskap, siden NRK har inngått en langtids leiekontrakt med Norkring. NRK fremstiller utbyggingen av DAB som om det ikke belaster deres økonomi og lisensfinansieringen.

Personvern og overvåking

IKT blir stadig viktigere i alle funksjoner. Det er derfor svært viktig at tilliten til IKT og teknologien opprettholdes. Det påligger her et stort ansvar fra næringens side og et stort ansvar fra det offentliges side. Avsløringer vedrørende snoking og krenkelser av personvern er meget uheldig for denne tilliten. Datalagringsdirektivet ble vedtatt i Stortinget 4 april 2011, men er utsatt på ubestemt tid. Direktivet er under kraftig press i EU og er også brakt inn for rettssystemet i flere land. IKT-Norge har kjempet mot direktivet og mener at det ikke løser noen av de utfordringene som det var tiltenkt å gjøre. Det stiller i tillegg store personvernmessige utfordringer og det vil medføre betydelige kostnader og byråkrati.

IKT-Norge mener at det bør opprettes en personvern- og overvåkningskommisjon som ser på helhetsbildet i Norge i dag, samt at det legges en strategi for fremtiden. Videre implementering av DLD bør vente til dette arbeidet er utført samt at man får en endelig avklaring i henhold til EU.

IKT-Norge anbefaler:

- Det opprettes en personvern- og overvåkningskommisjon som utreder personvernets status i Norge.
- DLD utsettes for å avstemme med prosessen i EU.